



Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL EVGENI TANCHEV
prezentate la 20 iunie 2019¹

Cauza C-192/18

**Comisia Europeană
împotriva**

Republicii Polone

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Protecție jurisdicțională efectivă, în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE – Independența și imparțialitatea instanțelor judecătorești – Inadmisibilitatea motivului invocat de Comisie întemeiat pe articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 157 TFUE – Articolul 5 litera (a) și articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54/CE – Introducerea unei vârste de pensionare pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, pentru judecătorii de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) și pentru procurori, care este diferită pentru bărbați și pentru femei – Reducerea vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun, combinată cu puterea discreționară a ministrului justiției de a prelungi perioada de activitate a unui judecător individual”

I. Introducere

1. În prezenta cauză, Comisia a inițiat o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva Republicii Polone în temeiul articolului 258 TFUE pentru două motive. În primul rând, Comisia susține că, prin introducerea în articolul 13 punctele 1-3 din Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 12 lipca 2017 r.² (Legea de modificare a Legii privind organizarea instanțelor de drept comun și a altor legi), din 12 iulie 2017 (denumită în continuare „legea de modificare din iulie 2017”) a unei vârste de pensionare de 60 de ani pentru femei și de 65 de ani pentru bărbați, în condițiile în care anterior aceasta era de 67 de ani pentru ambele sexe, pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, pentru procurori și pentru judecătorii de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia, denumită în continuare „Curtea Supremă”), Polonia și-a încălcat obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 157 TFUE, al articolului 5 litera (a) și al articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și munca³.

¹ Limba originală: engleza.

² Dz. U. din 2017, poziția 1452.

³ JO 2006, L 204, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 262.

2. În al doilea rând, Comisia susține că Polonia nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul dispozițiilor articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborate cu cele ale articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), prin reducerea, în temeiul articolului 13 punctul 1 din legea de modificare din iulie 2017, a vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun, conferind în același timp ministrului justiției, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele (b) și (c) din aceeași lege, puterea discreționară de a prelungi perioada de activitate a judecătorilor individuali de la instanțele de drept comun.

3. Primul motiv invocat de Comisie este nou, în sensul că discriminarea bazată pe criterii de sex nu a fost încă invocată în cadrul vreunei cauze pe care Curtea să o fi soluționat în legătură cu reformele aduse normelor în materie de pensionare a judecătorilor polonezi, care au fost puse în aplicare în anul 2017⁴, reforme care au atras critici substanțiale la nivel internațional⁵. Astfel cum am indicat în concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18)⁶, reformele din anul 2007 au făcut, de altfel, obiectul unei propuneri motivate a Comisiei, prezentată în temeiul articolului 7 alineatul (1) TUE, privind statul de drept în Polonia⁷.

4. În ceea ce privește al doilea motiv, în măsura în care acesta se referă la posibilitatea Comisiei de a invoca articolul 47 din cartă în cadrul procedurilor de constatare a neîndeplinirii obligațiilor și la conținutul normei privind protecția jurisdicțională efectivă prevăzută la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, această chestiune a fost abordată în detaliu în concluziile pe care le-am prezentat la 11 aprilie 2019 în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18)⁸. În acea cauză, am conchis că, dacă un stat membru nu pune în aplicare dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, Comisia nu își poate întemeia motivul pe articolul 47 din cartă într-o acțiune directă formulată în temeiul articolului 258 TFUE.

5. Astfel, în ceea ce privește al doilea motiv, aspectul central al analizei pe care o vom efectua în prezenta cauză va consta așadar în stabilirea aspectului dacă norma în litigiu încalcă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, această dispoziție constituind o manifestare concretă a respectării statului de drept în temeiul articolului 2 TUE⁹. Vom expune totodată izvoarele de drept pe care această analiză se poate întemeia, izvoare pe care articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE le are în

4 Curtea a fost sesizată cu mai multe alte cauze referitoare la reforma sistemului judiciar polonez, inclusiv cereri de decizie preliminară adresate de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) (C-522/18, C-537/18, C-585/18, C-624/18, C-625/18 și C-668/18), de Naczelny Sąd Administracyjny (Tribunalul Suprem Administrativ, Polonia) (C-824/18) și de instanțele poloneze de grad inferior (C-558/18, C-563/18 și C-623/18). A se vedea de asemenea Ordonanța președintelui Curții din 15 noiembrie 2018, Comisia/Polonia (C-619/18, EU:C:2018:910) și Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (C-192/18, EU:C:2019:325), cauză în curs de soluționare. Problema discriminării pe motive de vârstă și cea a vârstei de încetare obligatorie a activității aplicabile judecătorilor au fost examinate de Curte în Hotărârea din 6 noiembrie 2012, Comisia/Ungaria (C-286/12, EU:C:2012:687).

5 A se vedea Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Venetia), Avizul nr. 904/2017 din 11 decembrie 2017 referitor la proiectul de lege de modificare a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii, la proiectul de lege de modificare a Legii privind Curtea Supremă, propuse de președintele Poloniei, și la Legea privind organizarea instanțelor de drept comun, CDL-AD(2017)031; Consiliul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite, Raport al raportorului special cu privire la independența judecătorilor și a avocaților în cadrul misiunii sale în Polonia, 5 aprilie 2018, A/HRC/38/38/Add.1; Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, Aviz privind anumite dispoziții ale proiectului de lege privind Curtea Supremă din Polonia (la data de 26 septembrie 2017), 13 noiembrie 2017, JUD-POL/315/2017.

6 EU:C:2019:325.

7 COM(2017) 835 final, 20 decembrie 2017. A se vedea analiza care figurează la punctele 48-51 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325). În această propunere motivată, Comisia critică următoarele legi: Legea din 11 mai 2017 de modificare a Legii privind Școala Națională a Magistraturii și a Ministerului Public, a Legii privind organizarea instanțelor de drept comun și a anumitor alte legi (Dz. U. din 2017, poziția 1139, astfel cum a fost modificată), Legea din 12 iulie 2017 de modificare a Legii privind organizarea instanțelor de drept comun (Dz. U. din 2017, poziția 1452, astfel cum a fost modificată), Legea din 8 decembrie 2017 privind Curtea Supremă (Dz. U. din 2018, poziția 5, astfel cum a fost modificată) și Legea din 8 decembrie 2017 de modificare a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii și a anumitor alte legi, (Dz. U. din 2018, poziția 3, astfel cum a fost modificată).

8 EU:C:2019:325.

9 Pentru analize de doctrină recente referitoare la considerarea articolului 2 TUE drept dispoziție care înglobează norme susceptibile să fie sancționate în justiție, a se vedea în special Jacqué, J.-P., „État de droit et confiance mutuelle”, în *RTDE* aprilie/iunie 2018, p. 239, precum și Adam, S., și Van Elsuwege, P., „L'exigence d'indépendance du juge, paradigme de l'Union européenne comme union de droit”, 2018, în *Journal de droit européen*, p. 334. Aceste două contribuții abordează, pe lângă independența și imparțialitatea puterii judecătorești în cadrul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, consecința acestei dezvoltări jurisprudențiale pentru principiul încrederii reciproce între statele membre. A se vedea în special Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) și Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325).

comun cu dispozițiile care determină conținutul dreptului la „instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituite în prealabil prin lege”, care figurează la articolul 47 din cartă. Aceste izvoare comune formează o pasarelă constituțională între aceste două dispoziții, după cum vom arăta mai jos în partea VI litera C, astfel încât jurisprudența elaborată în temeiul acestor două dispoziții se intersectează în mod inevitabil¹⁰.

6. În continuare, vom examina, în aceeași parte, diferențele dintre articolul 19 alineatul (1) TUE și articolul 47 din cartă și în special pragul de încălcare a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE care trebuie atins pentru ca această dispoziție să poată fi invocată ca o încălcare de sine stătătoare a dreptului Uniunii referitor la inamovibilitatea și independența judecătorilor, independent de cartă.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

7. Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE prevede:

„Statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.”

8. Articolul 157 alineatele (1), (2) și (4) TFUE prevede:

„(1) Fiecare stat membru asigură aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin, pentru aceeași muncă sau pentru o muncă de aceeași valoare.

(2) În sensul prezentului articol, prin remunerație se înțelege salariul sau suma obișnuite de bază sau minime, precum și toate celelalte drepturi plătite, direct sau indirect, în numerar sau în natură, de către angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta.

Egalitatea de remunerare, fără discriminare pe motiv de sex, presupune ca:

- (a) remunerația acordată pentru aceeași muncă plătită la normă să fie stabilită pe baza aceleiași unități de măsură;
- (b) remunerația acordată pentru aceeași muncă plătită cu ora să fie aceeași pentru locuri de muncă echivalente.

[...]

(4) Pentru a asigura în mod concret o deplină egalitate între bărbați și femei în viața profesională, principiul egalității de tratament nu împiedică un stat membru să mențină sau să adopte măsuri care să prevadă avantaje specifice menite să faciliteze exercitarea unei activități profesionale de către sexul mai slab reprezentat, să prevină sau să compenseze dezavantaje în cariera profesională.”

10 A se vedea Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

9. Articolul 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 79/7/CEE din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale¹¹ prevede:

„(1) Prezenta directivă nu aduce atingere dreptului statelor membre de a exclude din domeniul său de aplicare:

(a) stabilirea vârstei de pensionare în scopul acordării pensiei pentru limită de vârstă și posibilele consecințe ale acesteia pentru alte prestații;”

10. Articolul 3 din Directiva 2006/54 este intitulat „Măsuri pozitive” și prevede:

„Statele membre pot să mențină sau să adopte măsuri în sensul articolului 141 alineatul (4) din tratat, pentru a asigura în mod concret o deplină egalitate între bărbați și femei în viața profesională.”

11. Articolul 5 din Directiva 2006/54 este intitulat „Interdicția oricărei discriminări” și prevede:

„Fără a aduce atingere articolului 4, orice discriminare directă sau indirectă pe criteriul sexului se interzice în sistemele profesionale de securitate socială, în special în ceea ce privește:

(a) domeniul de aplicare al acestor sisteme și condițiile de acces la aceste sisteme;

[...]”

12. Articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54 prevede:

„(1) Se clasifică printre dispozițiile contrare principiului egalității de tratament cele care au la bază criteriul sexului, fie direct, fie indirect, pentru:

[...]

(f) a impune vârste diferite de pensionare.”

B. Dreptul polonez

13. Motivele Comisiei se referă la legea de modificare din iulie 2017. Dispozițiile acestei legi de modificare care sunt relevante pentru prezenta cauză sunt articolul 1 punctul 26 literele (b) și (c) și articolul 13 punctele 1-3, care se referă la cele trei legi enumerate mai jos.

1. Legea privind instanțele de drept comun

14. În temeiul articolului 69 alineatul (1) din ustawa z dnia 27 lipca 2001 r.– Prawo o ustroju sądów powszechnych [Legea din 27 iulie 2001 privind organizarea instanțelor de drept comun (denumită în continuare „legea privind instanțele de drept comun”)], vârsta normală de pensionare¹² pentru judecători era de 67 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Ea putea fi prelungită la cererea scrisă a judecătorului în cauză adresată ministrului justiției, însoțită de un certificat privind starea bună a sănătății. La 16 noiembrie 2016, dispoziția menționată a fost modificată¹³, iar vârsta de

¹¹ JO 1979, L 6 p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192.

¹² În sistemul juridic polonez, judecătorii și procurorii nu se pensionează, ci (literalmente) „trec într-o fază de repaus”, în sensul că ei încetează să își exercite funcțiile, însă își păstrează anumite drepturi și privilegii.

¹³ Ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Legea de modificare a Legii privind pensiile pentru limită de vârstă și alte pensii care pot fi plătite din Fondul de securitate socială), din 16 noiembrie 2016 (Dz. U. din 2017, poziția 38).

pensionare a fost redusă la 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei, ea putând fi prelungită pentru o scurtă perioadă, la cererea scrisă a judecătorului în cauză adresată aceluiași ministru și însoțită de același certificat medical. Această modificare trebuia să intre în vigoare la 1 octombrie 2017.

15. Cu toate acestea, articolul 13 din legea de modificare din iulie 2017 a modificat din nou dispozițiile referitoare la vârsta de pensionare și a stabilit această vârstă la 60 de ani pentru femei și la 65 de ani pentru bărbați. Conform legii de modificare din iulie 2017, acest articol a intrat în vigoare la 1 octombrie 2017.

16. Articolul 69 alineatul (1) din legea privind instanțele de drept comun, astfel cum a fost modificat prin legea de modificare din iulie 2017¹⁴, a intrat în vigoare la 1 octombrie 2017 și prevede:

„Un judecător se pensionează la împlinirea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor sau la împlinirea vârstei de 65 de ani, în cazul bărbaților, cu excepția cazului în care, nu mai târziu de 6 luni și nu mai devreme de 12 luni înainte de atingerea acestei vârste, acesta adresează o cerere ministrului justiției prin care își manifestă dorința de a continua să își exercite funcția pe care o deține și prezintă un certificat, eliberat în conformitate cu normele prevăzute pentru candidații care solicită accesul la o funcție judiciară, care atestă că sănătatea sa nu constituie niciun impediment în exercitarea atribuțiilor de judecător.”

17. Articolul 1 punctul 26 literele (b) și (c) din legea de modificare din iulie 2017 a adăugat, de asemenea, un nou alineat (1b) la articolul 69 din legea privind instanțele de drept comun și a modificat textul alineatului (3) al articolului 69 menționat. Articolul 69 alineatul (1b) din legea privind instanțele de drept comun prevede:

„Ministrul justiției poate să consimtă ca un judecător să-și continue activitatea în funcția pe care o deține, luând în considerare utilizarea rațională a personalului instanțelor de drept comun și necesitățile apărute ca urmare a volumului de lucru al anumitor instanțe. În situația în care procedura referitoare la continuarea activității unui judecător în funcția pe care o deține nu s-a soluționat încă după ce acesta a atins vârsta menționată la alineatul (1), judecătorul rămâne în funcția sa până la data la care această procedură a luat sfârșit. [...]”

18. Articolul 69 alineatul (3) din legea privind instanțele de drept comun prevede, după modificare:

„În cazul în care ministrul justiției acordă consimțământul prevăzut la articolul 69 alineatul (1b), un judecător poate continua să își desfășoare activitatea în funcția pe care o deține numai până la atingerea vârstei de 70 de ani. Acest judecător se poate retrage din funcție cu un termen de preaviz de trei luni, prin adresarea unei cereri în acest sens ministrului justiției. Termenul de preaviz se prelungește cu concediul anual acumulat și neefectuat până la sfârșitul acestui termen de preaviz. La cererea judecătorului, ministrul justiției poate să-și dea consimțământul cu privire la pensionarea acestui judecător înainte de expirarea termenului de preaviz.”

19. În ceea ce privește remunerația judecătorilor, articolul 91 din legea privind instanțele de drept comun prevede:

„(1) Nivelul remunerației pentru judecătorii care ocupă posturi judiciare echivalente se diferențiază în funcție de vechimea în serviciu sau de funcțiile îndeplinite. [...]”

¹⁴ Articolul 13 din legea de modificare din 2017.

(2) Salariul de bază al unui judecător se exprimă în grade, al căror nivel se stabilește prin aplicarea multiplicatorilor la baza de calcul pentru stabilirea salariului de bază prevăzut la alineatul (1c). Gradele salariului de bază pentru posturile judiciare individuale și multiplicatorii utilizați pentru stabilirea nivelului salariului de bază pentru judecători în grade individuale sunt prevăzute în anexa la prezenta lege. [...]

(7) În plus, remunerația acordată judecătorilor se diferențiază printr-un spor de vechime, care, începând cu al șaselea an de serviciu, se ridică la 5 % din salariul de bază și crește în fiecare an cu 1 %, până când atinge 20 % din salariul de bază.

[...]”

20. Articolul 91a alineatul (2) din legea privind instanțele de drept comun prevede:

„Dacă persoana în cauză ocupase anterior un post diferit, însă echivalent în cadrul instanțelor de judecată sau al Ministerului Public, salariul său de bază nu poate fi inferior celui de care beneficia în cadrul locului de muncă anterior.”

21. Articolul 91a alineatul (3) din legea privind instanțele de drept comun prevede:

„Salariul de bază al unui judecător se stabilește automat la următorul grad superior după încheierea unei perioade de cinci ani de serviciu într-un anumit post judiciar.”

22. Articolul 100 alineatele (1), (2), (4a) și (4b) din legea privind instanțele de drept comun, astfel cum a fost modificat prin articolul 13 din legea de modificare din iulie 2017, prevede:

„(1) Judecătorul care a fost pensionat ca urmare a modificării organizării instanțelor sau a reorganizării circumscriptiilor judiciare are dreptul, până la împlinirea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și până la împlinirea vârstei de 65 de ani, în cazul bărbaților, la indemnizații în cuantum egal cu remunerația primită la ultimul post ocupat.

(2) Judecătorul care s-a pensionat sau care a fost pensionat pentru motive de vârstă, de boală sau de pierdere a capacității de muncă are dreptul la o indemnizație în cuantum de 75 % din salariul de bază primit la ultimul post ocupat și din sporul de vechime în muncă primit în același post.

[...]

(4a) În situația menționată la alineatul (1), judecătorul pensionat primește o indemnizație forfetară la atingerea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și de 65 de ani, în cazul bărbaților.

(4b) Judecătorul care a revenit în postul pe care l-a ocupat anterior sau într-un post echivalent în conformitate cu articolul 71c alineatul (4) sau cu articolul 74 alineatul (1a), în caz de pensionare anticipată sau de pensionare pentru limită de vârstă, beneficiază de o indemnizație forfetară într-un cuantum care constă în diferența dintre cuantumul indemnizației calculat în ziua pensionării anticipate sau a pensionării pentru limită de vârstă și cuantumul indemnizației deja plătit. În situația menționată la alineatul (1), judecătorul are dreptul la plată la împlinirea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și de 65 de ani, în cazul bărbaților.”

2. Legea privind Curtea Supremă

23. Legea care face obiectul prezentei cauze este ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym¹⁵ (Legea din 23 noiembrie 2002 privind Curtea Supremă, denumită în continuare „legea din 2002 privind Curtea Supremă”), astfel cum a fost modificată prin legea de modificare din iulie 2017.

24. Până la 3 aprilie 2018, vârsta de pensionare a judecătorilor de la Curtea Supremă era stabilită la 70 ani prin legea din 2002 privind Curtea Supremă. Această vârstă a fost redusă însă la 65 de ani la data menționată¹⁶.

25. Pe de altă parte, articolul 30 alineatul (2) din legea din 2002 privind Curtea Supremă prevedea posibilitatea ca judecătorii să solicite pensionarea înaintea împlinirii vârstei de 70 de ani. Vârsta de la care un judecător de la Curtea Supremă poate depune o cerere de pensionare a fost în cele din urmă modificată prin legea de modificare din iulie 2017, care a redus vârsta în discuție la 60 de ani în cazul femeilor și la 65 de ani în cazul bărbaților. În versiunea anterior în vigoare, articolul 30 alineatul (2) din legea din 2002 privind Curtea Supremă stabilea vârsta de 67 de ani drept vârstă la care trebuia să se depună cererea de pensionare. Legea din 16 noiembrie 2016 a stabilit această vârstă la 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei.

26. Articolul 42 alineatele (4) și (5) din legea din 2002 privind Curtea Supremă, care se referă la remunerarea judecătorilor de la Curtea Supremă, prevede:

„(4) Remunerația unui judecător de la Curtea Supremă este stabilită la gradul standard sau la gradul majorat. Gradul majorat este de 115 % din gradul standard.

(5) La intrarea în funcție, un judecător de la Curtea Supremă primește un salariu de bază la gradul standard. După șapte ani de serviciu, salariul de bază se stabilește în funcție de gradul majorat. [...]”

27. Articolul 43 din legea din 2002 privind Curtea Supremă prevede:

„Judecătorii de la Curtea Supremă beneficiază, pentru fiecare an de serviciu, de un spor de vechime de 1 % din salariul de bază, dar nu poate depăși 20 % din acest salariu. Vechimea în serviciu în funcție de care se calculează cuantumul sporului cuprinde și vechimea în serviciu sau în muncă anterioară numirii sale ca judecător la Curtea Supremă, precum și perioadele de exercitare a profesiei de avocat, de consilier juridic sau de notar.”

28. Articolul 50 din legea din 2002 privind Curtea Supremă prevede:

„Un judecător de la Curtea Supremă pensionat are dreptul la pensie în cuantum de 75 % din salariul de bază și din sporul de vechime în muncă primite la ultimul post ocupat. Această pensie este indexată în aceleași termene și în aceleași condiții ca în cazul salariului de bază al judecătorilor de la Curtea Supremă aflați în activitate.”

¹⁵ Dz. U. din 2001, nr. 240, poziția 2052.

¹⁶ La 20 decembrie 2017, președintele Poloniei a semnat ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Legea din 8 decembrie 2017 privind Curtea Supremă, Dz. U. din 2018, poziția 5, astfel cum a fost modificată), care a introdus această modificare și care a intrat în vigoare la 3 aprilie 2018. A se vedea punctele 5-7 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325).

3. Legea privind Ministerul Public

29. Articolul 127 alineatul (1) din ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze [Legea din 28 ianuarie 2016 privind Ministerul Public¹⁷ (denumită în continuare „legea privind Ministerul Public”)] prevede, printre altele:

„Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezenta lege, dispozițiile articolelor 69-71, ale articolului 73, ale articolului 74, ale articolului 76, ale articolului 85 alineatul (4), ale articolelor 99-102 și ale articolului 104 din [legea privind instanțele de drept comun] se aplică, *mutatis mutandis*, procurorilor.”

30. Prin urmare, articolul 69 din legea privind instanțele de drept comun se aplică în ceea ce privește vârsta de pensionare a procurorilor. În consecință, vârsta normală de pensionare a procurorilor, anterior modificărilor aduse prin legea de modificare din iulie 2017, a fost de 67 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Prin legea din 16 noiembrie 2016, vârsta de pensionare a fost redusă pentru procurori la 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Această modificare trebuia să intre în vigoare în octombrie 2017. Articolul 13 punctul 2 din legea de modificare din iulie 2017 a modificat din nou dispozițiile referitoare la vârsta de pensionare și a stabilit această vârstă la 60 de ani, în cazul femeilor, și la 65 de ani, în cazul bărbaților.

31. În ceea ce privește pensiile acordate procurorilor pensionați, în conformitate cu articolul 127 alineatul (1) din legea privind Ministerul Public, dispozițiile referitoare la judecătoria de la instanțele de drept comun, în special dispozițiile articolului 100 din legea privind instanțele de drept comun, se aplică și procurorilor.

32. Cu toate acestea, remunerația propriu-zisă se stabilește în conformitate cu dispozițiile articolului 124 din legea privind Ministerul Public. Acesta prevede, printre altele:

„(1) Cuantumul remunerației acordate procurorilor care ocupă posturi echivalente variază în funcție de vechimea în serviciu sau de funcțiile îndeplinite. Salariul de bază al procurorilor de la parchetele de district și de la parchetele regionale este egal cu salariul de bază al judecătorilor din aceleași unități teritoriale de la instanțele de drept comun. Salariul de bază al procurorilor de la parchetele provinciale este egal cu salariul de bază al judecătorilor de la curțile de apel.

Salariul de bază al procurorilor de la Parchetul Național este egal cu salariul de bază al judecătorilor de la Curtea Supremă. Indemnizațiile de funcție de conducere de care pot beneficia procurorul național și ceilalți suplinitori ai procurorului general sunt egale cu indemnizațiile de funcție de conducere de care beneficiază prim-președintele Curții Supreme și, respectiv, președintele Curții Supreme.

(2) Salariul de bază al procurorilor este exprimat în grade, al căror nivel se stabilește prin aplicarea multiplicatorilor la baza de calcul a salariului de bază al procurorilor.

[...]

(4) În cazul în care, înainte de a ocupa funcția de procuror, persoana interesată a ocupat un alt post, însă echivalent cu funcția respectivă, acesta are dreptul, în noul său post, la un salariu de bază care nu poate fi mai mic decât cel de care beneficia în postul ocupat anterior.

(5) Salariul de bază al unui procuror public se stabilește la gradul imediat superior după cinci ani consecutivi de serviciu într-un post specific de procuror.

¹⁷ Dz. U. din 2016, poziția 177.

[...]”

III. Procedura precontencioasă

33. La 28 iulie 2017, Comisia a adresat Poloniei o scrisoare de punere în întârziere, prin care contesta conformitatea legii de modificare din iulie 2017 cu dreptul Uniunii, în special cu articolul 157 TFUE, cu Directiva 2006/54 și cu dispozițiile articolului 19 alineatul (1) TUE coroborate cu cele ale articolului 47 din cartă.

34. Prin scrisoarea din 31 august 2017, Polonia a răspuns la scrisoarea de punere în întârziere. Aceasta a contestat argumentele Comisiei.

35. La 12 septembrie 2017, în temeiul articolului 258 TFUE, Comisia a adresat Poloniei un aviz motivat, în care susținea în primul rând că, prin instituirea în temeiul articolului 13 punctele 1-3 din legea de modificare din 2017 a unei vârste de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun, a judecătorilor de la Curtea Supremă și a procurorilor, care este diferită pentru bărbați și femei, Polonia nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54.

36. În al doilea rând, Comisia a susținut că, prin reducerea, în temeiul articolului 13 punctul 1 din legea de modificare din 2017, a vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun, a judecătorilor de la Curtea Supremă și a procurorilor, precum și prin conferirea ministrului justiției a puterii discreționare de a prelungi perioada de activitate a acestor magistrați, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele (b) și (c) din aceeași lege, Polonia și-a încălcat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și al articolului 47 din cartă.

37. La 12 octombrie 2017, Polonia a răspuns avizului motivat, reafirmându-și poziția conform căreia pretinsa neîndeplinire a obligațiilor era nefondată și solicitând închiderea procedurii.

38. Comisia a decis să sesizeze Curtea pentru motivele expuse în continuare (punctul 39).

IV. Procedura în fața Curții

39. Prin cererea introductivă depusă la 15 martie 2018, Comisia a introdus prezenta acțiune în fața Curții în temeiul articolului 258 TFUE. Aceasta solicită Curții:

- constatarea faptului că, prin instituirea, în temeiul articolului 13 punctele 1-3 din legea de modificare din iulie 2017, a unei vârste de pensionare pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, pentru judecătorii de la Curtea Supremă și pentru procurori, care este diferită pentru bărbați și pentru femei, Polonia nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54;
- constatarea faptului că, prin reducerea, în temeiul articolului 13 punctul 1 din legea menționată mai sus, a vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun și prin conferirea ministrului justiției a puterii discreționare de a prelungi perioada de activitate a unor astfel de judecători în temeiul articolului 1 punctul 26 literele (b) și (c) din aceeași lege, Polonia și-a încălcat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și al articolului 47 din cartă;
- obligarea Poloniei la plata cheltuielilor de judecată.

40. În memoriul său în apărare depus la 31 mai 2018, Polonia solicită Curții:

- respingerea în totalitate a prezentei acțiuni ca nefondată;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente prezentei proceduri.

V. Argumentele părților

A. Admisibilitatea acțiunii

41. Polonia susține în memoriul său în apărare că întreaga acțiune a rămas fără obiect și solicită Comisiei să și-o retragă imediat.

42. Polonia susține că articolul 13 punctele 1-3 din legea de modificare din iulie 2017, pe care Comisia îl contestă și prin intermediul căruia Polonia a instituit pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, pentru judecătorii de la Curtea Supremă și pentru procurori o vârstă de pensionare de 60 ani pentru femei și de 65 de ani pentru bărbați, a fost modificat prin ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym (Legea de modificare a Legii privind organizarea instanțelor de drept comun, a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii și a Legii privind Curtea Supremă) din 12 aprilie 2018 (denumită în continuare „legea din 12 aprilie 2018”)¹⁸. Potrivit articolului 1 punctul 4 din această lege, care modifică articolul 69 alineatul (1) din legea privind organizarea instanțelor de drept comun, judecătorii, indiferent de sex, ies la pensie la împlinirea vârstei de 65 de ani. Vârsta de pensionare a procurorilor este stabilită în același mod, având în vedere că, în conformitate cu articolul 127 din ustawa prawo o prokuraturze (Legea privind Ministerul Public) din 28 ianuarie 2016¹⁹, dispozițiile aplicabile judecătorilor de la instanțele de drept comun se aplică mutatis mutandis și procurorilor. În ceea ce privește judecătorii de la Curtea Supremă, vârsta de pensionare pentru cei care formulează o cerere în acest sens a fost stabilită în temeiul articolului 37 din ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă), din 8 decembrie 2017²⁰, și corespunde vârstei de 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei.

43. În ceea ce privește dispozițiile articolului 13 punctul 1 coroborate cu cele ale articolului 1 punctul 26 literele (b) și (c) din legea de modificare din iulie 2017, prin care s-a redus vârsta de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun și s-a conferit ministrului justiției puterea de a decide cu privire la prelungirea perioadei de activitate a unui judecător de la instanțele de drept comun, acestea au suferit în egală măsură modificări. Articolul 1 punctul 4 din legea din 12 aprilie 2018 a modificat articolul 69 alineatul (1b) din legea privind instanțele de drept comun, astfel încât revine în prezent Consiliului Național al Magistraturii competența de a autoriza prelungirea perioadei de activitate a unui judecător de la instanțele de drept comun peste vârsta de 65 de ani. Criteriile care trebuie aplicate în acest scop de Consiliul Național al Magistraturii au fost de asemenea modificate. Consiliul Național al Magistraturii este o instituție de natură constituțională care are responsabilitatea de a garanta independența judecătorilor și a instanțelor. Prin urmare, faptul de a conferi Consiliului Național al Magistraturii competența de a lua decizia cu privire la prelungirea perioadei de activitate a unui judecător nu poate echivala cu un act care aduce atingere independenței judecătorilor.

¹⁸ Dz. U. din 2018, poziția 848.

¹⁹ Dz. U. din 2017, poziția 1767, astfel cum a fost modificată.

²⁰ Dz. U. din 2018, poziția 5.

44. În ședință, agentul Comisiei a declarat că aceasta din urmă își menține cererea. Modificările legislative invocate nu au fost de natură să soluționeze toate problemele ridicate în cererea sa și există un interes expres și important în soluționarea prezentei cauze, indiferent dacă și în ce măsură Polonia și-a modificat dispozițiile legislative după adoptarea avizului motivat al Comisiei.

B. Discriminarea pe criterii de sex

1. Comisia

45. Comisia susține că, prin reducerea vârstei de pensionare de la 67 de ani la 60 de ani pentru femei și la 65 de ani pentru bărbați, care a avut loc prin legea de modificare din iulie 2017, Polonia a adus atingere articolului 157 TFUE, precum și articolului 5 litera (a) coroborat cu articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54, având în vedere că legea de modificare din iulie 2017 impune vârste de pensionare a judecătorilor diferite în funcție de sex²¹.

46. Comisia subliniază că, potrivit jurisprudenței Curții, pentru a stabili dacă o anumită măsură face parte dintr-un sistem profesional de securitate socială – reglementat prin urmare de Directiva 2006/54, iar nu de Directiva 79/7 – elementul decisiv este dacă sistemul respectiv este esențial pentru raportul de muncă, cu alte cuvinte dacă pensia este legată de remunerația persoanei în cauză, intrând astfel în domeniul de aplicare al articolului 157 TFUE²². Nu există nicio îndoială că plățile efectuate la momentul pensionării în temeiul sistemului în discuție în prezenta cauză sunt efectuate ca urmare a raportului de muncă, iar nu din considerente politice, sociale, etice sau bugetare, așa cum este cazul în ceea ce privește sistemele de pensii care intră sub incidența Directivei 79/7. Astfel, Polonia nu poate invoca nicio marjă de apreciere, recunoscută statelor membre în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 79/7, de a stabili vârste de pensionare diferite pentru bărbați și femei în cadrul unui sistem public de securitate socială.

47. Trei cerințe sunt stabilite în jurisprudență pentru a reține această imposibilitate, și anume: măsurile în cauză trebuie să vizeze o anumită categorie de lucrători, sumele plătite după pensionare trebuie să fie direct legate de vechimea în serviciu (despre care Comisia susține că nu trebuie să fie automată sau matematică), iar cuantumul plăților trebuie să fie calculat pe baza remunerației primite pentru ultimul post ocupat. Potrivit Comisiei, toate aceste cerințe sunt îndeplinite de sistemul contestat, iar obiecțiile formulate de Polonia se limitează la argumentul potrivit căruia prestațiile acordate în cadrul sistemului de pensii în litigiu nu sunt direct legate de vechimea în serviciu.

48. Mai precis, Comisia susține, printre altele, că faptul că stabilirea prestațiilor plătite este legată de serviciul efectuat în alte posturi din funcția publică decât cele de magistrat sugerează, contrar argumentelor formulate de Polonia, că prestațiile de pensie sunt legate efectiv de vechimea în serviciu. Existența unor plafoane în cadrul sistemului respectiv²³ nu aduce atingere faptului că ultimul salariu pe care se bazează prestațiile se stabilește cu ajutorul gradelor (care sunt legate de vechimea în serviciu) și al sporului de vechime (legat tot de vechimea în serviciu). Vechimea în serviciu este un element esențial în stabilirea atât a gradului, cât și a unui spor de vechime în muncă determinat.

49. Comisia concluzionează așadar că a avut loc o discriminare directă cu încălcarea articolului 157 TFUE, precum și a Directivei 2006/54, mai precis a articolului 5 litera (a) și articolului 7 alineatul (2) din aceasta.

21 Comisia face trimitere și la articolele 1, 2 și 7 din Directiva 2006/54.

22 Hotărârea din 28 septembrie 1994, Beune (C-7/93, EU:C:1994:350, punctul 46), Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648, punctul 28), și Hotărârea din 13 noiembrie 2008, Comisia/Italia (C-46/07, EU:C:2008:618, punctele 40 și 41).

23 Comisia face trimitere la Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648, punctul 78), și la Hotărârea din 23 octombrie 2003, Schönheit și Becker (C-4/02 și C-5/02, EU:C:2003:583, punctul 20).

50. Comisia respinge argumentele Poloniei în sensul că existența unei vârste de pensionare mai mici pentru femei decât pentru bărbați reprezintă o măsură de discriminare pozitivă permisă de articolul 157 alineatul (4) TFUE și de articolul 3 din Directiva 2006/54, întrucât măsurile în cauză nu ajută femeile în promovarea lor în carieră și nici nu le fac să beneficieze de aceleași oportunități de promovare²⁴. De asemenea, nu există nicio legătură cu creșterea copiilor, dat fiind că legea se aplică și femeilor care nu au avut copii sau care nu și-au întrerupt cariera după ce au avut copii. Și bărbații pot deține rolul de creștere a copiilor, însă aceștia sunt excluși de la vârsta de pensionare de 60 de ani.

2. Republica Polonă

51. Polonia susține că măsurile în materie de pensii în discuție sunt reglementate de Directiva 79/7, iar nu de Directiva 2006/54, articolul 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 79/7 permițând statelor membre să excludă stabilirea vârstei de pensionare și a pensiilor pentru limită de vârstă din domeniul de aplicare al directivei amintite. Cu titlu subsidiar, Polonia susține că, chiar dacă măsurile în materie de pensii în discuție ar intra în domeniul de aplicare al Directivei 2006/54, acestea reprezintă o măsură de discriminare pozitivă care este permisă de articolul 3 din Directiva 2006/54 și de articolul 157 alineatul (4) TFUE.

52. Polonia susține că al doilea dintre cele trei criterii menționate mai sus nu a fost îndeplinit și că Comisia a înțeles esențialmente greșit sistemul polonez de stabilire a prestațiilor de pensie în litigiu. Vechimea în serviciu joacă doar un rol secundar în stabilirea prestațiilor de pensie.

53. Polonia susține că legătura obligatorie cu vechimea în serviciu lipsește deoarece, printre altele, plafonul de 20 % din salariul de bază prevăzut în legislație pentru procurori și pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, se aplică indiferent dacă magistratul are o vechime în serviciu de 20 de ani sau de 40 de ani. Elementul principal pentru stabilirea remunerației îl constituie salariul de bază. Polonia adaugă faptul că metoda de calculare a pensiei pentru limită de vârstă plătite nu favorizează un gen față de altul, iar faptul că vechimea în serviciu, care este luată în considerare la stabilirea prestațiilor de pensie, include posturi în funcția publică care nu sunt funcții de magistrat arată că prestațiile de pensie nu sunt direct legate de vechimea în serviciu. O pensie pentru limită de vârstă nu poate crește decât în funcție de o modificare a remunerației magistraților în funcție, fapt care demonstrează că vechimea în serviciu este lipsită de importanță. În ceea ce privește salariul de bază, ceea ce contează nu este vechimea în serviciu, ci scala de tarifare în raport cu postul ocupat, precum și multiplicatorii. Promovarea joacă de asemenea un rol important.

54. În ceea ce privește acțiunea pozitivă, Polonia susține că pozițiile superioare din sistemul judiciar sunt mai puțin accesibile femeilor ca urmare a responsabilităților lor în creșterea copiilor. O vârstă mai mică de pensionare reprezintă o formă de compensare pentru acest dezavantaj. Marea majoritate a femeilor din Polonia au copii, iar acestea se ocupă de creșterea copiilor mai des decât bărbații, în detrimentul propriei cariere.

55. În sfârșit, Polonia se referă la dispozițiile tranzitorii aflate în vigoare de la 1 octombrie 2017 până la 30 aprilie 2018 în paralel cu legea de modificare din iulie 2017, care au permis judecătorilor să înceapă să se pensioneze la aceeași vârstă indiferent de sex, și anume la împlinirea vârstei de 67 de ani. Aceste dispoziții erau aplicabile din momentul intrării în vigoare a dispozițiilor contestate de Comisie și prevedeau un regim tranzitoriu potrivit căruia, pentru ca această vârstă anterioară să se aplice, de la 1 octombrie 2017 și până la 1 aprilie 2018 (adică șase luni după 1 octombrie 2017), judecătorii care aveau vârsta de 60 de ani (în ceea ce privește femeile) sau de 65 de ani (în ceea ce privește bărbații), trebuiau doar să depună o declarație prin care își exprimau dorința de a se pensiona la vârsta de 67 de

²⁴ Comisia se referă la Hotărârea din 17 octombrie 1995, Kalanke (C-450/93, EU:C:1995:322), la Hotărârea din 11 noiembrie 1997, Marschall (C-409/95, EU:C:1997:533), la Hotărârea din 28 martie 2000, Badeck și alții (C-158/97, EU:C:2000:163), la Hotărârea din 19 martie 2002, Lommers (C-476/99, EU:C:2002:183), la Hotărârea din 12 septembrie 2002, Niemi (C-351/00, EU:C:2002:480), la Hotărârea din 30 septembrie 2004, Briheche (C-319/03, EU:C:2004:574), și la Hotărârea din 30 septembrie 2010, Roca Álvarez (C-104/09, EU:C:2010:561).

ani, precum și un certificat medical care făcea dovada aptitudinii lor în acest sens. Acest regim nu a făcut obiectul vreunei autorizări din partea niciunei autorități. Singura cerință suplimentară o constituia respectarea unui termen-limită, în sensul că aceste documente trebuiau să fie depuse până la 1 aprilie 2018²⁵.

C. Pretinsa încălcare a articolului 19 TUE coroborat cu articolul 47 din cartă

1. Comisia

56. Comisia susține că încălcarea obligațiilor statelor membre în temeiul articolului 19 alineatul (1) TUE apare atunci când dreptul statelor membre interzice în mod sistematic instanțelor care aplică dreptul Uniunii să respecte dreptul la protecție jurisdicțională efectivă²⁶. Acest lucru este deosebit de important pentru a asigura buna funcționare a mecanismului prevăzut la articolul 267 TFUE²⁷. Obligațiile inerente articolului 19 alineatul (1) TUE includ obligația de independență, în special atunci când este interpretat în lumina articolului 47 din cartă²⁸. Aceasta se aplică indiferent care este modul de organizare a sistemului judiciar ales de un stat membru, în exercitarea autonomiei sale procedurale naționale în acest domeniu.

57. Comisia critică reducerea vârstei de pensionare a judecătorilor, care este însoțită de puterea discreționară lăsată în mâinile ministrului justiției de a o prelungi cu titlu individual. Comisia nu aduce obiecții în sens mai larg în ceea ce privește toate normele care stabilesc o relație între puterea judiciară și cea executivă.

58. Posibilitatea de a ataca hotărârile instanțelor de drept comun nu garantează o protecție jurisdicțională efectivă atunci când nu este garantată independența judecătorilor la toate nivelurile sistemului judiciar.

59. Criteriile pe care ministrul le utilizează în adoptarea acestei decizii sunt vagi, iar în dreptul statului membru nu este stabilit niciun termen în care ministrul să adopte această decizie, conferindu-i astfel acestuia o libertate excesivă și o adevărată putere de a influența judecătoria în mod individual. Acest lucru încalcă principiul inamovibilității judecătorilor, un element fundamental al independenței lor, care trebuie să fie atât personală, cât și funcțională și care include protecția împotriva revocării și a interferenței din partea puterii executive²⁹. Acest aspect nu poate fi justificat prin alinierea vârstei de pensionare a judecătorilor la vârsta normală de pensionare.

2. Polonia

60. Polonia susține că cererea Comisiei este formulată într-un mod generalizat, că este ipotetică și abstractă și că reprezintă o încălcare a competenței Poloniei de a-și organiza propriul sistem de administrare a justiției. Interpretarea pe care o dă Comisia articolului 19 alineatul (1) TUE este prea largă. În plus, în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă, articolul 47 din aceasta se poate aplica

25 Articolul 26 alineatele (1) și (2) din de ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind sistemele de pensii, fondul de asigurări sociale și alte legi) din 16 noiembrie 2016 (Dz. U. 2017, poziția 38).

26 Comisia face trimitere la Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 40).

27 *Ibidem*, punctele 42 și 43.

28 *Ibidem*, punctul 41.

29 Comisia face trimitere, printre altele, la Hotărârea din 31 mai 2005, Syfait și alții (C-53/03, EU:C:2005:333, punctul 31).

numai atunci când statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii. Acesta nu se poate aplica în prezenta cauză ca urmare a interdicției de a recurge la cartă în scopul extinderii competenței Uniunii prevăzute la articolul 6 alineatul (1) TUE și la articolul 51 din cartă. Articolul 47 din cartă nu reprezintă o măsură de control abstract.

61. Judecătorii din Polonia se bucură de protecția constituțională a unei vârste de pensionare stabilite de lege. Nu are loc o încălcare a principiului inamovibilității judecătorilor, întrucât ministrul decide doar asupra chestiunii legate de prelungire. Puterea de apreciere a miniștrilor este limitată de articolul 69 alineatul (1b) din legea privind instanțele de drept comun. Acesta obligă ministrul să adopte decizia ținând seama de utilizarea rațională a personalului instanțelor de drept comun și de necesitățile apărute ca urmare a volumului de lucru al anumitor instanțe. De asemenea, judecătorii sunt protejați în temeiul dreptului polonez, printre altele, prin păstrarea statutului de judecător și după pensionare, precum și prin protejarea caracterului secret al deliberărilor.

62. Preocupările exprimate de Comisie cu privire la tentația judecătorilor de a se pronunța în favoarea ministrului justiției sau în sens mai general în favoarea executivului ar putea fi ridicate cu privire la legea în vigoare de mai mulți ani, care investește președintele Republicii cu responsabilitatea de a efectua promovări. Ideea că judecătorii polonezi ar putea fi influențabili este ofensatoare și există nenumărate situații în care puterea judecătorească prezintă legături cu cea executivă. Polonia arată că mandatele judecătorilor Curții de Justiție pot fi reînnoite la fiecare șase ani. Dacă acest aspect nu le compromite independența, atunci nici măsurile contestate de Comisie nu pot face acest lucru. Nu poate fi permisă coexistența unor principii diferite în funcție de aspectul dacă este vorba despre Curte sau despre instanțele statelor membre.

63. Comisia nu a efectuat o analiză globală a sistemului judiciar din Polonia și a tuturor garanțiilor pe care acesta le prevede, ceea ce este necesar înainte ca o încălcare „sistematică” a independenței judecătorilor să poată fi pretinsă. Comisia a analizat doar un singur element al acestui sistem.

VI. Analiză

A. Admisibilitate

64. În primul rând, considerăm că acțiunea Comisiei nu a rămas fără obiect. Facem trimitere la o jurisprudență constantă potrivit căreia existența unei neîndepliniri a obligațiilor în temeiul articolului 258 TFUE trebuie apreciată în funcție de situația statului membru respectiv astfel cum se prezenta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat³⁰, dată care, în speță, este 12 octombrie 2017. La acea dată, Polonia a răspuns în sensul că nicio măsură nu urma să se adopte (a se vedea punctul 37 de mai sus). Modificările legislative pe care le invocă Polonia pentru a susține că orice pretinsă încălcare a obligațiilor sale în temeiul dreptului Uniunii a fost în orice caz remediată sunt cele cuprinse în legea din 12 aprilie 2018 (a se vedea punctele 42 și 43 de mai sus).

65. În ceea ce privește dispozițiile tranzitorii (a se vedea punctul 55 de mai sus), care erau în vigoare la data limită de 12 octombrie 2017, acestea prevăd o excepție, în legătură cu primul motiv, doar pentru un număr mic de judecători și pentru o scurtă perioadă. În plus, existența unor măsuri tranzitorii se înscrie în aprecierea pe fond a aspectului dacă principiile inamovibilității și independenței judecătorilor au fost încălcate, astfel că ea va fi analizată în partea VI litera C de mai jos.

30 Hotărârea din 4 mai 2006, Comisia/Regatul Unit (C-508/03, EU:C:2006:287, punctul 73 și jurisprudența citată), și Hotărârea din 22 februarie 2018, Comisia/Polonia (C-336/16, EU:C:2018:94, punctul 47 și jurisprudența citată).

66. În orice caz, astfel cum s-a întâmplat și în cauza Comisia/Polonia, (Independența Curții Supreme) (C-619/18), există un interes imperios pentru statele membre, pentru particulari și pentru Uniune ca Curtea să se pronunțe asupra cererii cu care a fost sesizată. Hotărârea sa, la fel ca cea care se va pronunța în cauza pendinte C-619/18, va dezvolta noțiunea de respectare a statului de drept în sistemul juridic al Uniunii și va clarifica condițiile necesare protecției statului de drept. Ea va clarifica de asemenea linia de demarcație dintre sistemele publice de securitate socială care sunt reglementate de Directiva 79/7 și sistemele profesionale de securitate socială care sunt reglementate de Directiva 2006/54.

67. Prin urmare, al doilea motiv al acțiunii Comisiei este admisibil, mai puțin în ceea ce privește invocarea articolului 47 din cartă.

68. În această privință și în al doilea rând, facem trimitere la punctele 52-60 și 65-67 din concluziile pe care le-am prezentat la 11 aprilie 2019 în cauza Comisia/Polonia, (Independența Curții Supreme) (C-619/18)³¹. Comisia nu a prezentat Curții elementele necesare pentru a stabili încălcarea articolului 47 din cartă în lipsa unor elemente cu privire la modul în care Polonia a pus în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, atunci când a adoptat legea de modificare din iulie 2017.

69. Adăugăm numai că, deși, în temeiul articolului 17 alineatul (1) TUE, Comisiei îi revine sarcina de a „supraveghea aplicarea dreptului Uniunii”, acest lucru nu implică în niciun caz autorizarea de a „extinde în orice fel competențele Uniunii astfel cum sunt definite în tratate”, astfel cum este interzis de articolul 6 alineatul (1) al doilea paragraf TUE. La fel ca în cauza C-619/18, Comisia nu a încercat să își raporteze argumentele prezentate în legătură cu articolul 47 din cartă la o dispoziție din dreptul polonez al cărei scop era punerea în aplicare a unei dispoziții de drept al Uniunii³², sau să susțină că situația care rezultă din acțiunea sa este în alt mod „guvernată” de dreptul Uniunii³³.

70. Prin urmare, concluzionăm că a admite argumentele Comisiei potrivit cărora articolul 47 din cartă poate prin el însuși să clarifice în mod direct sensul care trebuie să fie dat dreptului la protecție jurisdicțională efectivă prevăzut la articolul 19 TUE ar constitui o ingerință nejustificată în competența Poloniei în materie de organizare și de administrare a justiției. Astfel cum a constatat avocatul general Saugmandsgaard Øe în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Ungaria (Uzuzfruct asupra unor terenuri agricole)³⁴, revine Curții, în calitate de interpret suprem al dreptului Uniunii, sarcina de a asigura respectarea drepturilor fundamentale în sfera de competență a Uniunii. Spre deosebire de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Curtea nu deține un mandat specific de a sancționa toate încălcările drepturilor fundamentale săvârșite de statele membre³⁵.

71. Cu toate acestea, astfel cum vom explica mai jos, în partea VI litera C, aceasta nu compromite cu nimic o recurgere la *izvoarele juridice comune* pentru a determina dacă, într-o speță determinată, există o încălcare a principiului inamovibilității judecătorilor, precum și a celui a independenței și a imparțialității lor, indiferent de problema dacă motivul în cauză este întemeiat pe articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf, care constituie o manifestare specifică a valorilor fundamentale care figurează la articolul 2 TUE, sau dacă situația este cea a unui stat membru care pune în aplicare dreptul Uniunii, ceea ce declanșează astfel protecția conferită la articolul 47 din cartă și dreptul la o „instanță judecătorească independentă și imparțială, constituită în prealabil prin lege”.

31 EU:C:2019:325.

32 Hotărârea din 13 iunie 2017, Florescu și alții (C-258/14, EU:C:2017:448, punctele 47 și 48 și jurisprudența citată).

33 Hotărârea din 7 martie 2017, X și X (C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, punctul 45 și jurisprudența citată). Pentru un rezumat al normelor juridice care permit să se determine dacă statele membre „pun în aplicare” dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, a se vedea Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Gullotta și Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:168, punctul 55). A se vedea Concluziile recente ale avocatului general Bot în cauzele conexe TSN și AKT (C-609/17 și C-610/17, EU:C:2019:459, punctele 72-118).

34 C-235/17, EU:C:2018:971, Hotărârea din 21 mai 2019, EU:C:2019:432.

35 *Ibidem*, punctul 111.

72. Limitele inerente ale cartei, cu alte cuvinte faptul că aceasta nu se aplică statelor membre decât atunci când ele pun în aplicare dreptul Uniunii [articolul 51 alineatul (1) din cartă], nu pot merge până la a atenua îndatorirea Comisiei de a proteja valorile fundamentale ale Uniunii enunțate la articolul 2 TUE³⁶, care fac parte din patrimoniul constituțional european comun. Acțiuni directe precum cea formulată de Comisie în prezenta procedură nu antrenează o extindere a competențelor Uniunii incompatibilă cu articolul 6 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și cu articolul 51 alineatul (2) din cartă.

73. În al treilea rând, faptul că legea de modificare din iulie 2017 face obiectul unei propuneri motivate a Comisiei în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) TUE referitoare la statul de drept în Polonia³⁷ nu împiedică în niciun fel Comisia să formuleze o acțiune directă în temeiul articolului 258 TFUE. Facem trimitere la pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18)³⁸, unde am explicat motivul pentru care cele două proceduri nu se exclud reciproc în dreptul Uniunii³⁹.

B. Primul motiv

74. Considerăm că Comisia și-a justificat temeinicia primului motiv, iar aceasta în principal ca urmare a interpretării excesiv de prescriptive pe care Polonia o dă criteriilor stabilite în jurisprudența Curții pentru a considera că un sistem de pensii respectă considerentele de politică socială și, prin urmare, este reglementat de Directiva 79/7, ca măsură privind securitatea socială, mai degrabă decât un sistem referitor la „remunerație”, prevăzut la articolul 157 TFUE și care este supus interdicțiilor prevăzute în acest articol, precum și în directivele care reglementează egalitatea de remunerație, în speță Directiva 2006/54.

75. Mai precis, Polonia a fost excesiv de prescriptivă în ceea ce privește cerința potrivit căreia, pentru ca un sistem de pensii să nu intre în domeniul de aplicare al Directivei 79/7, prestațiile plătite în cadrul unui sistem de pensii trebuie să fie „direct legate” de vechimea în serviciu.

76. Ceea ce lipsește, în argumentele formulate de Polonia, este lipsa oricărei analize a demarcației dintre Directiva 2006/54 și Directiva 79/7, astfel cum a evoluat în jurisprudența Curții în ceea ce privește noțiunea de „remunerație” în sensul articolului 157 TFUE. De asemenea, nu au fost analizate nici principiile mai generale care guvernează această demarcație, distinct de cele trei elemente relevante numai pentru sistemele profesionale de securitate socială, și anume (i) aspectul dacă aceste sisteme privesc o anumită categorie de lucrători, (ii) aspectul dacă sumele plătite după pensionare sunt direct legate de vechimea în serviciu și (iii) aspectul dacă prestațiile sunt calculate pe baza remunerației primite pentru ultimul post ocupat.

77. De exemplu, Hotărârea Dimosia Epicheirissi Ilektrismou/Evrenopoulos privea o acțiune pentru obținerea unei pensii de urmaș, îndreptată împotriva întreprinderii elene de stat din sectorul energiei electrice în temeiul unui sistem privat. Reclamantul susținea că această pensie i s-a refuzat din cauză că era de sex masculin. În examinarea aspectului dacă sistemul respectiv era reglementat de

36 Pentru o sugestie inovatoare cu privire la rolul mai complet pe care cetățenii Uniunii îl pot juca pentru a se asigura o respectare mai strictă a valorilor enunțate la articolul 2 TUE, a se vedea Bogdandy, A., Kottmann, M., Antpöhler, C., Dickschein, J., Hentrei, S., și Smrkolj, M., „Reverse Solange – Protecting the essence of fundamental rights against EU Member States”, în *Common Market Law Review* 42, 2012, p. 489. Pentru solicitări de lămuriri constituționale mai precise referitoare la cartă, ca instrument care asigură buna guvernare, a se vedea Frantziou, E., „Constitutional reasoning in the European Union and the Charter of Fundamental Rights: in search of public justification”, în *European Public Law* 25, 2019, p. 183.

37 COM(2017) 835 final, 20 decembrie 2017.

38 EU:C:2019:325.

39 *Ibidem*, punctele 48-51.

predecesorul articolului 157 TFUE (și anume articolul 119 Tratatul CEE) sau de Directiva 79/7, Curtea a reiterat principiul general potrivit căruia „doar criteriul întemeiat pe constatarea că pensia este plătită lucrătorului ca urmare a raportului de muncă pe care îl are cu fostul său angajator [...] poate avea un caracter determinant”⁴⁰.

78. Anterior, în cauza Beune, care se referea la problema discriminării pe criterii de sex în ceea ce privește cuantumul prestațiilor datorate în cadrul unor sisteme publice profesionale de securitate socială, avocatul general Jacobs a descris raportul de muncă ca fiind un „factor cu adevărat decisiv”, subliniind că „jurisprudența Curtii [...] privind raportul dintre securitatea socială și articolul 119 [din Tratatul CEE] încearcă să facă o distincție clară între sistemele generale de securitate socială și cele care funcționează în cadrul raportului de muncă”⁴¹.

79. Rolul primordial al raportului de muncă a fost de asemenea subliniat de avocatul general Kokott în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Hlozek⁴². În cadrul unui litigiu referitor la discriminarea pe criterii de sex și la aspectul dacă o pensie de tranziție constituia o „remunerație” în sensul articolului 157 TFUE, avocatul general a concluzionat că statutul prestațiilor depindea „exclusiv de criteriul muncii” care poate fi dedus chiar din însuși textul acestei dispoziții⁴³. În opinia avocatului general, singurul aspect care trebuia stabilit era dacă pensia de tranziție era una plătită „ca urmare a muncii”⁴⁴, subliniind în plus că, în general, vechimea în serviciu este irelevantă pentru înțelesul noțiunii de „remunerație”, care trebuie interpretată în sens larg⁴⁵. Acest lucru servește pentru a sublinia că cerința „vechimei în serviciu” este proprie litigiilor referitoare la prestațiile plătite în cadrul sistemelor profesionale de securitate socială⁴⁶, ceea ce militează la rândul său împotriva unei interpretări excesiv de prescriptive a expresiei „direct legate”.

80. Prin urmare, Curtea determină în cadrul principiului juridic de mai sus faptul dacă prevalează considerente de politică socială, de organizare a statului, de etică sau chiar preocupări de natură bugetară care au influențat sau ar fi putut influența stabilirea de către legiuitorul național a unui anumit sistem, astfel încât un anumit sistem de pensii să intre în domeniul de aplicare al Directivei 79/7. Cei trei factori enunțați mai sus (punctul 76) reprezintă un ghid pentru stabilirea situațiilor în care Directiva 79/7 nu se aplică unui sistem de pensii determinat, însă, în același timp, liniile directoare nu pot fi analizate făcând abstracție de ansamblul mai vast al principiilor juridice relevante. Am dori să adăugăm că aceste principii includ importanța în ordinea juridică a Uniunii a normei de bază care interzice tratamentul inegal în ceea ce privește remunerarea⁴⁷.

40 Hotărârea din 17 aprilie 1997, Evrenopoulos (C-147/95, EU:C:1997:201, punctul 19). Acest principiu a făcut obiectul unei aplicări sistematice începând de la acea dată. A se vedea de exemplu, în contextul discriminării pe criterii de sex în ceea ce privește calcularea prestațiilor de pensie ale judecătorilor, Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648, punctul 28 și jurisprudența citată). A se vedea, cu titlu mai recent, Hotărârea din 26 martie 2009, Comisia/Grecia (C-559/07, EU:C:2009:198, punctul 47).

41 Concluziile avocatului general Jacobs în cauza Beune (C-7/93, EU:C:1994:173, punctele 38-42).

42 C-19/02, EU:C:2004:204.

43 *Ibidem*, punctul 45. Avocatul general s-a referit la modul de redactare a articolului 141 alineatul (2) CE (în prezent articolul 157 TFUE), precum și la Hotărârea din 9 februarie 1982, Garland (12/81, EU:C:1982:44, punctul 5), la Hotărârea din 17 mai 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209, punctul 12), și la Hotărârea din 9 februarie 1999, Seymour-Smith și Perez (C 167/97, EU:C:1999:60, punctul 23).

44 *Ibidem*. Subliniere în textul original.

45 *Ibidem*, punctul 49.

46 Hotărârea din 6 decembrie 2012, Dittrich și alții (C-124/11, C-125/11 și C-143/11, EU:C:2012:771, punctul 38).

47 A se vedea Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Safeway (C-171/18, EU:C:2019:272, punctul 62), în care facem trimitere la Hotărârea din 28 septembrie 1994, Coloroll Pension Trustees (C-200/91, EU:C:1994:348, punctul 26).

81. Astfel, nu putem concluziona că oricare dintre cei trei factori care exclud un sistem profesional de securitate socială din domeniul de aplicare al Directivei 79/7 este, fiecare, absolut, în sensul că trebuie interpretate în sensul că chiar și o ușoară îndepărtare de la unul dintre ei impune concluzia că sistemul în cauză intră în domeniul material de aplicare al Directivei 79/7 și, mai precis, în marja de apreciere acordată statelor membre prin articolul 7 alineatul (1) litera (a) din aceasta pentru a stabili vârste de pensionare diferite pentru bărbați și pentru femei⁴⁸.

82. Polonia nu a încercat să explice modul în care sistemul în litigiu diferă de cel din hotărârile în care Curtea a considerat că era dovedită cerința ca prestațiile de pensie plătite să fie „direct legate” de vechimea în serviciu. Avem aici în vedere Hotărârea Beune⁴⁹, Hotărârea Podesta⁵⁰, Hotărârea Griesmar⁵¹, Hotărârea Niemi⁵², Hotărârea Schönheit⁵³ și Hotărârea Comisia/Grecia⁵⁴. În toate aceste hotărâri, Curtea a constatat că prestațiile plătite în cadrul sistemelor profesionale de securitate socială în discuție reprezentau o „remunerație” în sensul dispozițiilor de drept al Uniunii relevante pentru fiecare cauză, iar aceasta după aplicarea principiului director al legăturii directe a prestațiilor de pensie cu vechimea în serviciu, alături de criteriul că sistemul se referă la o anumită categorie de salariați, precum și de cel că prestațiile sunt calculate pe baza ultimei remunerații primite, aceste din urmă două criterii nefiind în discuție în prezenta cauză⁵⁵.

83. Toate acestea ne conduc la concluzia că este necesar doar ca prestațiile de pensie profesională să se bazeze într-o măsură semnificativă pe vechimea în serviciu pentru ca acestea să fie excluse din domeniul de aplicare al Directivei 79/7. Într-adevăr, în Hotărârea Comisia/Grecia, Curtea a statuat că faptul că prestațiile de pensie în discuție în respectiva cauză au variat uneori în funcție de dificultatea muncii efectuate sau în funcție de dificultatea împrejurărilor în care aceasta a fost efectuată nu era suficient pentru a împiedica aplicabilitatea normei potrivit căreia prestațiile plătite sunt direct legate de vechimea în serviciu⁵⁶.

84. Astfel, în expresia „direct legată”, accentul este pus mai degrabă pe termenul „legată” decât pe termenul „direct”. Primul dintre acești termeni nu impune cerința ca prestația să se bazeze fie automat, fie *exclusiv* pe vechimea în serviciu, cu excluderea altor factori invocați de Polonia (și rezumați la punctul 53 de mai sus). Acești factori includ recurgerea la plafonări (precum cea privind sporul de vechime), elementele de fapt necesare pentru ca o indemnizație să poată fi datorată ulterior ieșirii la pensie, promovarea, multiplicatorii și scala gradelor pentru stabilirea salariului de bază. Și în prezenta cauză salariul de bază este stabilit în mare parte prin raportare la vechimea în serviciu (a se vedea punctele 86-89 de mai sus). Prin urmare, niciunul dintre acești factori nu poate rupe legătura evidentă dintre vechimea în serviciu și prestațiile plătite.

48 Astfel cum a subliniat avocatul general Alber în Concluziile prezentate în cauza Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:117, punctul 50), pentru a determina dacă posibilitatea menționată este aplicabilă, avocatul general Jacobs a sugerat o analiză întemeiată pe cinci factori în Concluziile pe care le-a prezentat în cauza Beune (C-7/93, EU:C:1994:173, punctul 22). Se avea în vedere să se afle dacă sistemul era întemeiat pe o lege, dacă el era de natură convențională, cum era finanțat, dacă se aplica unor categorii generale de lucrători și dacă era de natură complementară.

49 Hotărârea din 28 septembrie 1994, Beune (C-7/93, EU:C:1994:350).

50 Hotărârea din 25 mai 2000, Podesta (C-50/99, EU:C:2000:288).

51 Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648).

52 Hotărârea din 12 septembrie 2002, Niemi (C-351/00, EU:C:2002:480).

53 Hotărârea din 23 octombrie 2003, Schönheit și Becker (C-4/02 și C-5/02, EU:C:2003:583).

54 Hotărârea din 26 martie 2009 Comisia/Grecia, C-559/07, EU:C:2009:198.

55 Nu a existat nicio analiză a modului în care sistemul în litigiu este asemănător sistemelor în cauză în hotărârile relevante în care Curtea a concluzionat că un sistem general de pensii pentru limită de vârstă din funcția publică intra sub incidența marjei de discreție conferite statelor membre în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 79/7. A se vedea de exemplu Hotărârea din 7 iulie 1992, Equal Opportunities Commission (C-9/91, EU:C:1992:297).

56 Hotărârea din 26 martie 2009 Comisia/Grecia (C-559/07, EU:C:2009:198, punctul 57). Din motive de exhaustivitate, precizăm că Curtea s-a referit cel mai recent la cele trei criterii relevante pentru a stabili dacă a fost respectat raportul dintre vechimea în serviciu și prestațiile de pensie în Hotărârea din 15 ianuarie 2019, EB (C-258/17, EU:C:2019:17, punctul 46), dar a lăsat ca această chestiune de la punctul 47 să fie soluționată de instanța de trimitere.

85. În plus, acceptăm argumentul Comisiei potrivit căruia a permite includerea în calculul vechimii în serviciu a perioadelor lucrate în altă funcție publică decât cea de magistrat sprijină, mai degrabă decât să combată, concluzia potrivit căreia prestațiile din cadrul sistemului de pensii în litigiu sunt direct legate de vechimea în serviciu (a se vedea punctul 48 de mai sus). Faptul că metoda de calcul al prestațiilor de pensie nu favorizează un gen în raport cu altul nu înlătură discriminarea la care sunt supuși bărbații, întrucât vârsta lor de pensionare este mai mare decât cea a femeilor.

86. Acceptăm de asemenea că Comisia a dovedit legătura dintre prestațiile plătite și vechimea în serviciu (a se vedea punctele 46 și 48 de mai sus). Ne referim, de exemplu, la articolul 91 alineatul (1) din legea privind instanțele de drept comun, care prevede că nivelul remunerației judecătorilor se stabilește în funcție de vechimea în serviciu, precum și la articolul 91 alineatul (7) din aceeași lege care prevede că remunerația trebuie să se stabilească și în funcție de un spor de vechime în muncă (a se vedea punctul 19 de mai sus). În temeiul articolului 91a alineatul (3) din legea privind instanțele de drept comun, salariul de bază este de asemenea influențat de vechime (a se vedea punctul 21 de mai sus). Recurgerea la factori suplimentari, precum plafonări și multiplicatori (a se vedea factorii menționați la punctul 84 de mai sus), nu pot ascunde dispozițiile legale de acest gen, iar acestea nu pot altera realitatea textelor legale care prevăd că prestațiile de pensie plătite se bazează pe ultimul salariu primit, care este determinat într-o mare măsură de vechimea în serviciu.

87. Mai precis, articolul 91a alineatul (3) din legea privind instanțele de drept comun (punctul 20 de mai sus) prevede că salariul de bază al unui judecător trebuie stabilit în funcție de gradul imediat următor cel mai înalt dobândit după cinci ani de serviciu într-un anumit post judiciar. Aceasta dovedește o legătură semnificativă cu vechimea în serviciu, deoarece, în temeiul articolului 100 alineatul (1) (punctul 22 de mai sus), prestațiile de pensie care trebuie plătite se determină în funcție de ultimul post ocupat. Or, ultimul post ocupat va corespunde unui anumit grad, care este legat de vechimea în serviciu. În plus, plățile suplimentare de prestații în materie de pensie menționate la articolul 100 (a se vedea punctul 22 de mai sus) nu anulează legătura existentă între vechimea în serviciu, acordarea unui grad și ultimul post ocupat.

88. În ceea ce privește Curtea Supremă, legătura între grad și vechimea în serviciu este stabilită la articolul 42 alineatele (4)-(5) din legea privind Curtea Supremă (a se vedea nota de subsol 26 de mai sus), articolul 42 alineatul (5) prevăzând că salariul de bază este stabilit în funcție de anul intrării în serviciu și este majorat după 7 ani, în timp ce articolul 50 prevede că prestațiile de pensie sunt stabilite în funcție de salariile de bază și de sporul de vechime în muncă (punctul 80 de mai sus). Articolul 43 din legea privind Curtea Supremă din 2002 prevede un spor de vechime care este în parte determinat de vechimea în serviciu (a se vedea punctul 27 de mai sus).

89. În ceea ce privește procurorii, legătura directă cu vechimea în serviciu este prevăzută la articolul 127 alineatul (1) din legea privind Ministerul Public (punctul 31 de mai sus), alături de alte câteva dispoziții specifice care leagă prestațiile de pensie de vechimea în serviciu. Ne referim aici de exemplu, la articolul 124 alineatul (1) din legea privind Ministerul Public (punctul 32 de mai sus), care prevede că vechimea în serviciu reprezintă un factor în stabilirea remunerației. Se poate face trimitere și la articolul 124 alineatele (4) și (5) din legea menționată (punctele 31 și 32 de mai sus), potrivit căruia posturile deținute anterior trebuie să fie luate în considerare la stabilirea salariului și în care vechimea în serviciu este legată de grad.

90. În ceea ce privește argumentele Poloniei în legătură cu discriminarea pozitivă, este suficient să se sublinieze că, potrivit jurisprudenței Curții, măsurile de discriminare pozitivă sunt cele care „favorizând în special femeile, au drept scop să amelioreze capacitatea acestora de a concura pe piața muncii și de a urma o carieră în condiții de egalitate cu bărbații”⁵⁷. Având în vedere faptul că femeile judecător pensionate nu mai concurează pe piața muncii și nici nu mai urmăresc o carieră, măsurile

⁵⁷ Hotărârea din 30 septembrie 2010, Roca Álvarez (C-104/09, EU:C:2010:561, punctul 33 și jurisprudența citată).

contestate de Comisie nu pot în niciun caz să reprezinte măsuri de discriminare pozitivă în sensul articolului 3 din Directiva 2006/54 și al articolului 157 alineatul (4) TFUE. În plus, trebuie multă precauție atunci când norme care perpetuează o distribuție tradițională a rolurilor sunt văzute ca măsuri pentru promovarea egalității⁵⁸. Noțiunea de „remunerație” prevăzută la articolul 157 alineatul (4) TFUE nu poate fi invocată în scopul perpetuării unor asemenea distribuiri de roluri, nici măcar în mod involuntar.

91. Astfel cum a susținut Comisia (a se vedea punctul 50 de mai sus), măsurile contestate nu sunt nuanțate. Ele nu țin seama nici de bărbații care au ratat oportunități de carieră ca urmare a faptului că s-au ocupat de creșterea copiilor, nici de femeile care nu au fost niciodată implicate în această activitate.

92. Pentru considerentele care precedă, primul motiv invocat de Comisie trebuie considerat a fi întemeiat.

C. Al doilea motiv

1. Normele juridice relevante și izvoarele lor

93. În Hotărârea *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*⁵⁹, Curtea a statuat că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE garantează inamovibilitatea membrilor instanțelor. El stabilește garanții esențiale pentru independența judecătorilor⁶⁰. Inamovibilitatea și independența sunt strâns legate, întrucât indispensabila libertate în privința unor elemente exterioare impune anumite garanții care sunt de natură să protejeze persoana celor care au sarcina de a judeca, precum inamovibilitatea⁶¹.

94. În hotărârea citată anterior și în alte hotărâri, Curtea a statuat că garanția independenței este inerentă misiunii de a judeca⁶². Noțiunea de independență, astfel cum este protejată prin articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, presupune în special ca organismul respectiv să își exercite funcțiile jurisdicționale în mod complet autonom, fără a fi supus vreunei legături ierarhice sau de subordonare și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, și să fie astfel protejat de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora⁶³.

95. Motivul invocat de Comisie în legătură cu judecătoria de la instanțele de drept comun intră în domeniul material de aplicare al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, care concretizează principiul statului de drept, valoare fundamentală a Uniunii potrivit articolului 2 TUE. Instanțele de drept comun au vocația de a se pronunța asupra unor chestiuni privind interpretarea și aplicarea dreptului Uniunii și pot formula cereri de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.

58 Concluziile prezentate de avocatul general Kokott în cauza *Roca Álvarez* (C-104/09, EU:C:2010:254 punctul 47). Avocatul general se referă la Hotărârea din 19 martie 2002, *Lommers* (C-476/99, EU:C:2002:183, punctul 41).

59 Hotărârea din 27 februarie 2018 (C-64/16, EU:C:2018:117).

60 *Ibidem.* punctul 45 și jurisprudența citată.

61 Hotărârea din 19 septembrie 2006, *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 51 și jurisprudența citată).

62 Hotărârea din 27 februarie 2018, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 42 și jurisprudența citată). Raportul dintre protecția independenței și imparțialitate în cadrul articolului 47 din cartă și al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE este vădit în *Avizul* 1/17 al Curții (Plen) din 30 aprilie 2019 (EU:C:2019:341, punctele 202-204 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea, *inter alia*, Hotărârea din 25 iulie 2018, *Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctele 63-65).

63 Hotărârea din 27 februarie 2018, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 44 și jurisprudența citată), și Hotărârea din 7 februarie 2019, *Escribano Vindel* (C-49/18, EU:C:2019:106, punctul 66).

Articolul 19 alineatul (1) TUE li se aplică și lor⁶⁴. Astfel cum Curtea a reafirmat recent, „orice stat membru trebuie să se asigure că organismele care, în calitate de «instanță» în sensul definit de dreptul Uniunii, fac parte din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective”⁶⁵.

96. Am mai adăuga și că principiile generale rămân un izvor de drepturi fundamentale⁶⁶, în pofida instituirii cartei. Astfel, articolul 6 alineatul (3) TUE precizează că drepturile fundamentale „constituie principii generale ale dreptului Uniunii”. După cum s-a observat în doctrină, „coexistența unor izvoare variate de drepturi fundamentale garantează obiectivul de a asigura un înalt nivel de protecție a drepturilor justițiabililor”⁶⁷. Acesta este motivul pentru care, în temeiul articolului 6 alineatul (3) TUE, conținutul garanției statului de drept înscrise la articolul 2 TUE și la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, inclusiv respectarea inamovibilității și independenței judecătorilor care este inerentă statului de drept, este determinată de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁶⁸ și de tradițiile constituționale comune ale statelor membre⁶⁹.

97. Există, prin urmare, o pasarelă constituțională între articolul 47 din cartă și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, dat fiind că aceste izvoare sunt pertinente pentru determinarea conținutului dreptului la o „instanță judecătorească independentă și imparțială, constituită în prealabil prin lege”, cuprinsă la articolul 47 din cartă. Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și articolul 47 din cartă sunt legate între ele, în plus, de raportul pe care ele îl prezintă cu principiile generale de drept. Ele trebuie să fie interpretate în armonie cu acestea, astfel încât jurisprudența elaborată pe baza acestor două dispoziții se intersectează în mod inevitabil⁷⁰.

98. Acestea fiind spuse, suntem conștienți de tensiunea inerentă articolului 6 alineatul (1) TUE, în sensul că cartă este efectiv recunoscută drept izvor de drepturi fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii, în condițiile în care aceeași dispoziție precizează de asemenea, la al doilea paragraf, că „dispozițiile cuprinse în cartă nu extind în niciun fel competențele Uniunii astfel cum sunt definite în tratate”⁷¹.

64 *Ibidem*, punctul 40. A se vedea în acest sens punctul 63 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325).

65 Hotărârea din 7 februarie 2019, *Escribano Vindel* (C-49/18, EU:C:2019:106, punctul 63 și jurisprudența citată), și Hotărârea din 25 iulie 2018, *Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 52).

66 A se vedea pentru o analiză recentă, Mătușescu, C., „The scope of application of fundamental rights guaranteed by European Union law on Member States’ action; Some jurisprudential landmarks”, în *Law Review; International Journal of Law and Jurisprudence Open Source Online Publication* (2017), p. 22-24. (http://www.internationallawreview.eu/revista/?rev_id=27).

67 Hofmann, H., și Mihăescu, B., „The relation between the Charter’s Fundamental Rights and the Unwritten General Principles of EU law: Good administration as the test case”, în *European Constitutional Law Review*, 9, 2013, p. 73. A se vedea și Lenaerts, K., și Gutiérrez-Fons, J. A., „The place of the Charter in the EU Constitutional Edifice”, în Peers, S., Hervey, T., Kenner, J., și Ward, A., *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*, Hart Publishing, Oxford, 2014, p. 1573. Autorii stabilesc, la p. 1575 și următoarele, „paralele între cartă și principiile generale ale dreptului Uniunii”.

68 A se vedea în această privință printre altele Curtea EDO, 6 noiembrie 2018, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei*, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 144 și 150, și Curtea EDO, 25 septembrie 2018, *Denisov împotriva Ucrainei*, CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, § 60-64. Elementele subiectiv și obiectiv ale independenței și imparțialității se regăsesc astfel în jurisprudența Curții. A se vedea de exemplu Hotărârea din 25 iulie 2018, *Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctele 63-65), în care Curtea le evocă drept aspecte intern și, respectiv, extern.

69 Pentru o analiză recentă a tradițiilor constituționale comune ale statelor membre, a se vedea Rossi, L. S., „Droits fondamentaux, primauté et autonomie: la mise en balance entre les principes «constitutionnels» de l’Union européenne”, în *RTDE*, 2019.

70 Hotărârea din 25 iulie 2018, *Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

71 A se vedea și articolul 51 alineatul (2) din cartă. A se vedea, foarte recent, Hotărârea din 25 octombrie 2018, *Anodiki Services EPE* (C-260/17, EU:C:2018:864, punctul 38). A se vedea și Hotărârea din 10 iulie 2014, *Julián Hernández și alții* (C-198/13, EU:C:2014:2055, punctele 32-37 și jurisprudența citată).

99. Considerăm, în consecință, că este necesar să se dea dovadă de prudență atunci când articolul 47 din cartă este invocat direct pentru a clarifica protecția care privește statul de drept prevăzut la articolul 2 TUE, precum și inamovibilitatea judecătorilor și dreptul la o instanță judecătorească independentă și imparțială care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cel puțin în situațiile în care un stat membru nu pune în aplicare dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, în pofida inevitabilei intersectări a celor două dispoziții datorate izvoarelor lor comune.

100. De altfel, se face deseori trimitere la cartă ca fiind ea însăși un izvor de drepturi fundamentale⁷², ceea ce nu este deloc surprinzător având în vedere statutul pe care articolul 6 alineatul (1) TUE i-l rezervă. Cu toate acestea, chiar dacă cartă face parte din dreptul primar al Uniunii, posibilitatea de a fi invocată ca izvor (direct) de drepturi fundamentale își atinge limitele atunci când intră în joc articolul 51 alineatul (2) din cartă și articolul 6 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, astfel cum este cazul prezentei proceduri, întrucât Polonia nu pune în aplicare dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă. Ar exista o extindere a competențelor Comisiei, cu încălcarea articolului 6 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și a articolului 51 alineatul (2) din cartă, dacă i s-ar permite să se întemeieze direct pe articolul 47 din cartă.

101. Pe de altă parte, nu este mai puțin adevărat că izvoarele de drepturi fundamentale care figurează la articolul 6 TUE sunt determinante, indiferent dacă o pretinsă încălcare a independenței și a imparțialității este invocată în cadrul unei deficiențe structurale care trebuie examinată prin raportare la articolul 19 alineatul (1) TUE sau într-un cadru în care un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă⁷³, astfel încât articolul 47 din aceasta să devină direct aplicabil.

2. Aplicare în cauza de față

102. Comisia susține că reducerea vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun la 60 de ani pentru femei și la 65 de ani pentru bărbați însoțită de acordarea ministrului justiției a puterii discreționare de a prelungi vârsta de pensionare a judecătorilor aflați sub incidența legii de modificare din iulie 2017 este incompatibilă cu protecția jurisdicțională efectivă garantată prin articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, chiar dacă această putere discreționară este circumscrisă de articolul 69 alineatul (1b) din legea privind instanțele de drept comun. Această dispoziție obligă ministrul să adopte decizia în lumina utilizării rașionale a personalului instanțelor de drept comun și a necesităților apărute ca urmare a volumului de lucru al anumitor instanțe (punctele 17 și 61 de mai sus). De asemenea, judecătorii sunt protejați în temeiul dreptului polonez prin menținerea, printre altele, a statutului de judecător după pensionare și prin secretul deliberărilor (punctul 61 de mai sus). Comisia formulează acest motiv în pofida măsurilor tranzitorii prezentate mai sus (la punctul 55).

103. Pentru motivele pe care le vom prezenta în continuare, am ajuns la concluzia că legea de modificare din iulie 2017 nu respectă garanția inamovibilității judecătorilor și independența acestora, astfel cum sunt protejate prin articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE. Am ajuns la această concluzie în lumina importanței pe care o prezintă necesitatea de a combate măsurile care subminează independența instituțională sau operațională a instanțelor⁷⁴.

⁷² A se vedea, recent, Frantziou, E., „Constitutional reasoning in the European Union and the Charter of Fundamental Rights: in search of public justification”, în *European Public Law*, 25, 2019, p. 183 și 188; Lenaerts, K., și Gutiérrez-Fons, J. A., „The place of the Charter in the EU Constitutional Edifice”, în Peers, S., Hervey, T., Kenner, J., și Ward, A., *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*, Hart Publishing, Oxford, 2014, p. 1573 și 1576.

⁷³ A se vedea mai sus notele de subsol 32 și 33.

⁷⁴ A se vedea comentariul la punctul 1.5 din *The Bangalore Principles on Judicial Conduct*, Națiunile Unite, Viena, 2018, p. 39.

104. Mai întâi, inamovibilitatea este ea însăși un principiu fundamental al instrumentelor internaționale în materie de drepturi ale omului, cum ar fi Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (denumită în continuare „PIDCP”) și la care statele membre au cooperat⁷⁵. Astfel de instrumente sunt considerate de mult timp drept surse pentru conținutul principiilor generale ale ordinii juridice a Uniunii⁷⁶.

105. Prin urmare, nu este lipsit de importanță că Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului și-a exprimat recent opinia potrivit căreia, în cadrul articolului 14 alineatul (1) din PIDCP, „garanțiile referitoare la inamovibilitatea [judecătorilor] reprezintă cerințe indispensabile ale independenței judecătorilor” și „orice situație în care puterea executivă poate controla sau conduce puterea judecătorească este incompatibilă cu convenția”⁷⁷. Comitetul a subliniat importanța „garanțiilor care îi protejează pe judecătorii în cauză împotriva unei demiteri discreționare”⁷⁸.

106. Astfel, reducerea vârstei de pensionare a judecătorilor trebuie să fie însoțită în sine de garanții⁷⁹ pentru evitarea revocării de fapt a unui judecător⁸⁰. Astfel, Curtea a statuat recent că cazurile de revocare a judecătorilor trebuie să fie determinate prin „dispoziții legislative exprese”⁸¹.

107. În ședință, Polonia a recunoscut că unui număr de cel puțin 26 de judecători li s-a refuzat prelungirea perioadei de activitate până la vârsta de 70 de ani⁸² în temeiul legii de modificare din iulie 2017. Având în vedere răspunsurile pe care agentul Poloniei le-a dat la întrebări în ședință, acest număr s-ar putea ridica la 112 judecători, în funcție de impactul măsurilor tranzitorii (a se vedea punctul 55 de mai sus).

108. Aceasta pare să aibă consecința că judecătorii femei în cauză s-au pensionat cu 7 ani mai devreme decât vârsta legală stabilită înainte de intrarea în vigoare a legii de modificare din iulie 2017, și anume la 67 de ani, iar judecătorii bărbați în cauză s-au pensionat cu 2 ani mai devreme decât vârsta legală de pensionare anterioară. Această situație nu a fost însoțită de nicio obligație din partea ministrului de a furniza un motiv al refuzului și de niciun control jurisdicțional. De asemenea, aceasta a luat naștere în contextul în care, astfel cum a recunoscut agentul Poloniei în cadrul ședinței, până la începutul acestui secol, prelungirea perioadei de activitate după vârsta legală de pensionare a fost decisă de Consiliul Național al Magistraturii. Începând din anul 2002, ministrul justiției a primit astfel de cereri, însă ele erau admise cu condiția furnizării unui certificat medical privind capacitatea de muncă. Apoi, în anul 2017, ministrul justiției a fost investit cu puterea discreționară în discuție în prezenta cauză.

75 A se vedea de exemplu Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, observația generală nr. 32 (privind articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice), CCPR/C/GC/32, din 23 august 2007, punctul 19, precum și Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului consultativ al judecătorilor europeni din 23 noiembrie 2001, CCJE (2001) OP No 1, privind normele referitoare la independența și inamovibilitatea judecătorilor, unde se precizează, la pagina 13, sub titlul „Condiții de exercitare (inamovibilitatea și regimul sancțiunilor disciplinare”, făcându-se trimitere la principiile de bază ale Națiunilor Unite cu privire la această chestiune: „[p]otriviți unui principiu fundamental al independenței judiciare, exercitarea funcției ocupate de un judecător este garantată până la atingerea vârstei obligatorii de pensionare sau până la expirarea mandatului încredințat pe durată determinată”. Cu privire la siguranța mandatului, a se vedea și sursele menționate la nota de subsol 5 de mai sus.

76 A se vedea de exemplu Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza K și B (C-380/17, EU:C:2018:504) și printre altele Hotărârea din 14 februarie 2008, Dynamic Medien (C-244/06, EU:C:2008:85, punctul 39).

77 Comunicarea nr. 2203/2012 din 7 noiembrie 2017, Zamora/Venezuela, punctul 9.3.

78 *Ibidem*.

79 În ceea ce privește importanța garanțiilor, a se vedea de exemplu Curtea EDO, 16 decembrie 2013, Cooper împotriva Regatului Unit, CE:ECHR:2003:1216JUD004884399, punctele 123-126.

80 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că judecătorii nu pot fi pensionați mai devreme fără consimțământul lor. A se vedea de exemplu Curtea EDO, 9 iunie 1998, Incal împotriva Turciei, CE:ECHR:1998:0609JUD002267893, punctul 67.

81 Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 66).

82 În ședință, agentul Poloniei a precizat că aceasta este vârsta până la care prelungirile erau luate în considerare.

109. În lumina tuturor acestor considerente, o obligație legală a ministrului de a ține seama de o utilizare rațională a resurselor instanțelor de drept comun și de necesitățile apărute ca urmare a volumului de lucru, pe de o parte, și de factori cum ar fi secretul deliberării judecătorilor și garanția înscrisă în Constituția poloneză privind vârsta de pensionare cu începere de la momentul stabilit prin lege, pe de altă parte, sunt insuficiente pentru a evita revocările de fapt a judecătorilor aflați sub incidența legii de modificare din iulie 2017⁸³ în special atunci când aceasta are loc în cadrul unei reforme guvernamentale generale a puterii judecătorești de genul celei întreprinse în Polonia⁸⁴.

110. În plus, nu s-a furnizat niciun motiv politic imperios sau convingător în ceea ce privește transferul competenței asupra prelungirilor de la Consiliul Național al Magistraturii la ministrul justiției și nici nu s-a furnizat o explicație adecvată cu privire la motivul pentru care revocarea unui judecător cu un volum de muncă redus, mai degrabă decât transferul acestuia la o altă instanță de drept comun, reprezenta singura soluție viabilă.

111. În ceea ce privește cerința independenței, măsurile în discuție în prezenta cauză, la fel ca măsurile pe care le-am analizat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18)⁸⁵, presupun în același timp transferul către un membru al puterii executive – nici mai mult, nici mai puțin, ministrul justiției⁸⁶ – a competenței de a prelungi perioada de activitate a unui judecător și o reducere legislativă a vârstei de pensionare a judecătorilor. Acest pachet de măsuri nu este compatibil cu elementul obiectiv al imparțialității, astfel cum este protejat în temeiul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului⁸⁷. În plus, Curtea a statuat că independența și imparțialitatea „postulează existența unor norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu interesele cu care se confruntă”⁸⁸.

112. Ceea ce este în discuție în prezenta cauză nu este o presupunere că judecătorii polonezi sunt lipsiți de profesionalism sau că hotărârile lor vor fi afectate în mod necesar de părtinire, în așteptarea unei decizii a ministrului justiției referitoare la prelungirea mandatului lor, ci aspectul dacă publicul ar putea percepe în mod legitim măsurile în litigiu ca afectând imparțialitatea procedurilor în care puterea executivă este parte în cursul acestei perioade sensibile, perioadă care poate dura încă mult timp, dat fiind că ministrul justiției nu este constrâns de nici un termen în care să adopte o decizie⁸⁹. Și la fel și în această privință, lipsa unor garanții, precum transparența sau controlul jurisdicțional, agravează teama legitimă de părtinire pe care opinia publică o poate resimți⁹⁰.

83 La pagina 27 din raportul Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția, Avizul nr. 904/2017 din 11 decembrie 2017, nota de subsol 5 de mai sus), se concluzionează că „ministrul justiției nu trebuie să aibă puterea discreționară de a prelungi mandatul unui judecător după vârsta de pensionare”.

84 A se vedea notele de subsol 5 și 7 de mai sus.

85 EU:C:2019:325.

86 În cadrul independenței puterii judecătorești, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat recent rolul crescând al noțiunii de separare a puterii executive de puterea judecătorească în jurisprudența sa. A se vedea printre altele Curtea EDO, 12 martie 2019, Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, § 103.

87 Nota de subsol 68 de mai sus.

88 Hotărârea din 19 septembrie 2006, Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 53 și jurisprudența citată). A se vedea și Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctele 66-77).

89 Raportorul special al Națiunilor Unite privind independența judecătorilor și a avocaților a conchis, la punctul 52 din raportul său privind misiunea sa în Polonia (a se vedea nota de subsol 5 de mai sus), că lipsa unui termen stabilit ministrului justiției pentru a lua decizia îi permite să păstreze o influență asupra judecătorilor vizați pe timpul rămas din mandatul lor.

90 Comisia de la Veneția (avizul citat la nota de subsol 5 de mai sus), a concluzionat la pagina 26 că reformele aduse justiției poloneze, inclusiv legea de modificare din iulie 2017 „permit puterilor legislative și executive să intervină într-un mod grav și într-o mare măsură în administrarea justiției și, prin urmare, pot constitui o gravă amenințare la adresa independenței sistemului judiciar, ca element esențial al statului de drept”. A se vedea, recent, Curtea EDO, 12 martie 2019, Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, § 103, cauză în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat dacă o încălcare a normelor naționale aplicabile numirii judecătorilor „a creat un risc real ca alte organe guvernamentale, în special puterea executivă, să exercite o influență nepotrivită care să compromită integritatea procesului de numire”.

113. În ceea ce privește măsurile tranzitorii (a se vedea punctul 55 de mai sus), este suficient să se arate că acestea nu cuprind toți judecătorii aflați sub incidența legii de modificare din 2017, ci doar pe câțiva, și anume pe aceia care aveau 60 de ani (în cazul femeilor) sau 65 de ani (în cazul bărbaților) la momentul intrării în vigoare a legii de modificare din iulie 2017 sau care au împlinit această vârstă între 1 octombrie 2017 și 1 aprilie 2018. Astfel cum a concluzionat raportorul special al Națiunilor Unite referitor la independența judecătorilor și a avocaților cu ocazia misiunii sale în Polonia⁹¹, ceea ce se impune este modificarea „noului sistem de pensionare aplicabil judecătorilor de la instanțele de drept comun, astfel încât acesta să se aplice numai judecătorilor de la instanțele de drept comun care au intrat în funcție după intrarea în vigoare a legii”⁹², alături de eliminarea puterii discreționare privind prelungirea perioadei de activitate de care dispune ministrul justiției⁹³.

114. Totuși, am dori să conchidem prin a sublinia că, în delimitarea domeniului de aplicare al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, ceea ce este în discuție, la nivel constituțional, este măsura în care Curtea are competența de a se substitui instanțelor constituționale naționale și Curții Europene a Drepturilor Omului⁹⁴ pentru a se pronunța cu privire la încălcări ale drepturilor fundamentale. Respectarea limitelor dintre competențele Uniunii și cele ale statelor membre este la fel de importantă în ordinea juridică a Uniunii bazată pe principiul statului de drept ca protecția drepturilor fundamentale⁹⁵.

115. Astfel, domeniul material de aplicare al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se limitează, în contextul inamovibilității și independenței judecătorilor, la corectarea problemelor legate de o deficiență structurală într-un anumit stat membru, ceea ce este valabil în această cauză, având în vedere că legile contestate de Comisie au impact la toate nivelurile sistemului judiciar. Termenul care s-ar potrivi cel mai bine pentru a le califica este acela de deficiențe sistemice și generalizate⁹⁶, „[care aduc] atingere substanței”⁹⁷ inamovibilității și independenței judecătorilor.

116. Cu toate acestea, cazurile individuale sau individualizate de încălcare a inamovibilității și a independenței judecătorilor trebuie să fie analizate prin raportare la articolul 47 din cartă și numai în contextul în care statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă. În principiu, o deficiență structurală care implică în plus și o punere în aplicare a dreptului Uniunii de către un stat membru va trebui să fie examinată prin prisma ambelor dispoziții.

117. În orice caz, pentru motivele expuse mai sus, cel de al doilea motiv al Comisiei trebuie considerat a fi întemeiat.

VII. Cheltuieli de judecată

118. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

91 Raport din 5 aprilie 2018, A/HRC/38/38/Add. 1, nota de subsol 5 de mai sus.

92 *Ibidem*, punctul 83.

93 *Ibidem*. A se vedea de asemenea raportul Comisiei de la Veneția, Avizul nr. 904/2017 (citat la nota de subsol 5 de mai sus), p. 27.

94 Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza Comisia/Ungaria (Uzupruct asupra terenurilor agricole) (C-235/17, EU:C:2018:971, punctul 68). A se vedea și Spaventa, E., „Should we « harmonize » fundamental rights in the EU? Some reflections about minimum standards and fundamental rights protection in the EU composite constitutional system”, în *Common Market Law Review*, 997. Autorul exprimă îndoiele, p. 1022, în privința „înțelepciunii tezei unei centralizări a drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană”.

95 Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe în cauza Comisia/Ungaria (Uzupruct asupra terenurilor agricole) (C-235/17, EU:C:2018:971, punctul 101).

96 Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 60).

97 Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 60).

119. Potrivit soluției pe care o propunem, deși motivele invocate de Comisie trebuie respinse ca inadmisibile în măsura în care se întemeiază pe articolul 47 din cartă, ambele motive al acțiunii Comisiei trebuie să fie admise în măsura în care ele se întemeiază pe articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și pe articolul 157 TFUE coroborat cu articolul 5 litera (a) și cu articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Poloniei la plata cheltuielilor de judecată, iar Polonia a căzut în pretenții, aceasta din urmă trebuie să fie obligată să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisie.

VIII. Concluzie

120. În lumina considerațiilor care precedă, propunem Curții:

- 1) declararea faptului că, prin instituirea, în temeiul articolului 13 punctele 1-3 din ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind organizarea instanțelor de drept comun și a altor legi), din 12 iulie 2017, a unei vârste de pensionare pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, pentru judecătorii de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), precum și pentru procurori, care este diferită pentru bărbați și pentru femei, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și munca;
- 2) declararea faptului că, prin reducerea, în temeiul articolului 13 punctul 1 din legea menționată, a vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun și prin conferirea ministrului de justiție a puterii discreționare de a prelungi perioada de activitate a unor astfel de judecători, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele (b) și (c) din aceeași lege, Republica Polonă și-a încălcat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE;
- 3) respingerea în rest a acțiunii;
- 4) obligarea Republicii Polone la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a cheltuielilor de judecată efectuate de Comisia Europeană.